

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

LIII. De extremo pede

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

Tibia ad pedem articulat.

tibiae articulo capite inferius consistit fibula, leuiterque cauato sinu tibiae caput excipit. Contra inferiori ad pedem parte longiori tibiae sinu excipitur fibula; quae tantumdem infra tibiam producit, quantum superiori parte supra ipsam producit est tibia. Inferiores porro tum tibiae, tum fibulae apophyses seu appendices peramplo terminantur geminato sinu, qui pedis talum excipit, ab eoque vicissim excipitur processus inter duos interceptus sinus: quemadmodum de superiori articulo dicebamus. Sed huius loci proprium est, quod & interius tibia & exterius fibula processum emittunt deorsum: internum & externum malleolum nominamus: uterque cum nulla obtegatur carne; facile vel tactu sentitur. Atque ex infima utriusque malleoli parte vinculum ducitur, quo tibia & fibula colligantur talo. Quibus aliud ex anteriori tibiae appendice sede vinculum accedit aliud tali ceruicem adnectens tibiae. Haec est osium tibiae totius descriptio.

Malleolus duplex.

Tibiae motus.

Mouetur autem flexa, extensa, adducta, & abducta: tamen flexio sola & extensio proprii ipsius motus sunt. Neque enim adduci aut abduci potest immoto femore, idque propter articulationis conditionem, quae solum quiescente femore flexionem & extensionem facit.

Tibiae motus musculi.

Flectitur igitur musculis tribus ab ischio in posteriorem tibiae regionem deductis. Extenditur quatuor: quorum vnus ab ilio, alter a magni trochanteris radice, tertius a trochantere paruo, quartus ab ipsa femoris osse, tendone vnico in anteriori ferè tibiae principium desinunt. Adducitur intrò, tum breui quodam & quadrato, illi persimili, quem antea diximus radium in prouum agere. Is sub poplite latitat, ex femoris ferè cum tibia articulo, inferiorem & exteriorem ipsius tuberculo natus, & obliquis fibris in anteriorem insertus tibiae. Tum duobus alijs, qui non solum intrò agunt, sed attollunt quoque tibiam: nec modò flexionem iuuant, sed & motum eum faciunt, quo vnam tibiam illiusuè poplitem alteri tibiae imponimus. Horum alter longissimus ab anteriori ilio, alter tum a pubis commissura, tum ab exteriori femoris sede in internam & posteriorem tibiae regionem proficiscuntur. Abducitur demùm foras vnico musculo, qui ab ilio in externam tibiam obliquo ductu latissimoque tendone deriuatur, & ad extremum item pedem progreditur.

DE EXTREMO PEDE.

CAPVT LIII.

Pedis incisus.

T ischium scapulae, femur brachio, tibia cubito, ita & pes extremus summae respondet manui. Nam vt manus cubito ad apprehensionem additur, ita & pes apponitur tibiae ad incedendum. Manus enim apprehensionis, pes progressionis instrumentum est: indeque fuisse ductum nomen auctor est Aristoteles in cap. 13. lib. 4. de partibus, quod ad motum, Per unde qui hinc nō mōdò, hoc est in solo & campo fit, vsui sit. Nam et in pedum quoque digitis aliqua possit esse apprehensio; & mulierculae visae interdum fuerint, quae perinde pedum ac manuum digitis

Per unde dicitur.

apprehenderent ac dirigerent acum; praecipuus tamen illorum vsus est, vt siue in planis siue in decliuis ac praeruptis locis figeremus pedem. Itaque pedibus & cruribus ambulando, currendo, stando, sedendo vtimus. Ambulamus & currimus altero pede & crure in terram fixo, altero agitato: & firmati quidem pedis potissimum agitari verò totius cruris est actio. Stamus porro utroque pede in terram fixo: solusque homo stat, propter eam, quam iam significauimus, femoris ad ischium articulationem. Denique sedentes cruribus ac praecipue femoribus vtimus, pedibusque innitimur. Caetera animalia non aequè ac nos sedent: quoniam anteriorum, non posteriorum tibiam flectunt.

At extremi iam pedis compositionem perscrutemur. Ea quoque manus compositioni persimilis est. Vt enim manus carpo, metacarpo, & digitis, sic pes tarso, metatarso, & digitis item constat.

Sed tarsus septem ossibus constat. Primum est graecis ἀσπράγιος & ἀσπύριος, nobis talus seu balista os. Est enim in uersa nuci balistae simile, & inferiori sede quadratum: vnde & πτερόπιος quatuor dicitur. Superior pars caua est, excipitque os tibiae & fibulam, quae innituntur illi & articulantur: atque processum seu malleolum contentus talus vinculisque alligatur tum propter quadratam figuram, tum propter vtrinque adiectum prognaculum, toti corporis moli sustentandae aptissimus est: dumque anteriorum & posteriorum flectitur, nulloquam in lateta mouetur aut luxatur. Alterum os τριταπιος, nauiculare vocatur a cymbae similitudine, quam posteriore sui parte refert oblongo & profundo sinu, quo ceruicem oblongam & caput tali excipit, vt in latera pes non nihil agatur. Tertium omnium maximum ἄσπρα, os calcis, calx, calcaneum vocatur. Quod propterea maxime additum fuit; vt ad perpendicularum tibiae in pedem descendere, omninoque firmius staret homo; hoc scilicet osse sustentatus, nè in posteriore corruat.

Quartum, quod anteriori & exteriori pedis parti, carpi, & ossibus alijs adiungitur, a cubi tesserae figura ὑποσθενος dicitur. Tria reliqua nominata sunt & minora, nauiculari ossi coarticulata: a quibusdam γαστροειδῆς appellatur, quod cuneum ferè referant. Reliquis terram tangimus, illisque maxime sustentamur: tria vero haec simul cum nauiculari attolluntur non nihil, vt pedem cauum faciant, quo terre firmitus figatur; posteriore scilicet calce & anterioribus digitis.

Iam metatarsus, quem ἄσπιδος quoque & plantam, interdum etiam pedem dicimus, quinque ossibus constat, quae tarsi ossibus, partim in nominatis tribus, tum cubico articulantur. Hoc differt à metacarpo metatarsus, quod illud quatuor, hic quinque ossibus constat. Manus etenim apprehensio pollicem à ceteris separatam quasi alteram manum ceteris oppositam digitis postulabat; contra pedis incessus coniunctos omnes & colligatos. Et hoc rursus à digitis manus pedis digiti; quod in manu pollex tria continet ossa, in pede duo; quo robustior esset & anterior pedis pars terre firmitus inniteretur. Ita manus pedis osse vno superat quippe in carpo octo, in metacarpo quatuor, in digitis quindecim, omnium in tota manu viginti septem: in tarso autem septem in metatarso quinque, in digitis

Pedis incisus.

Tarsus.

Carpi.

Metatarsus.

Os calcis.

Pollex.

Plantam.

Pedis incisus.

Manu.

Digitis.

in digitis quatuordecim, in toto pede sex & viginti numerantur. Præter sesamina ossicula, quæ non minus in pedis, quam in manus articulis reperiuntur.

12 mus. Totus porò pes tum flexitur & extenditur, tum ad latera trahitur. Retrosùm flexunt hi musculi. Primum duo, qui vtrinque ex extremo femoris ossæ genivæ articulo enati suo ventre precipuam partem prominentem apponunt carnem, & vno communi prælongo tendone, cui certius accedit perquam item carnosus ex posteriori parte articulationis fibule ad tibiam; in posteriorem calcis sedem inseruntur. Adest & quartus ab externa femoris extremitate prodians, moxque gracilis factus ad posteriorem calcem deductus. Et quintus, qui ab ea tibiæ, & fibulæ parte, qua sub communi articulatione dilatatur, in inferiorem tarsi sedem definit: paulò scilicet altius pedem flexens, quam superiores quatuor, ut summis etiam digitis possimus erigi.

Extendunt autem antrosor hui. Primus ab anteriori tibiæ fibulæque articulatione ad illud os metatarsi descendit, cui pollex articulat. Altera suprema fibula externa ad idem metatarsi os; aut ad illud interdum, cui medius innititur digitus, progreditur. Tertius ex eodem ferè principio sub hoc secundo metatarsi os illud petit, cui minimus adiungitur digitus. Quò etiam portio quadam pertinet illius musculi, quem ad mouendos digitos mox pertinet dicam.

Denique ad latera introsor aut extrosor trahitur pes, mox peculiari aliquo musculo, sed aliquo ex his ipsi trahente laxatis cæteris aduersi lateris.

Digitos pedis mouentes musculi. Ad extremum pedis digiti persimili mouentur modo, quo digiti manus. Flexuntur enim & contrahuntur, tum musculo à calcis ossæ ad secundum quatuor digitorum articulum ducto: tum duobus alijs à superiori tibiæ fibulæque regione sub planta altero ad tertium eorundem articulum prioribus perforatis protenso; altero ad secundum pollicis os deriuato.

Pantaris musculus. Ad primos verò articulos, ut in manu à metacarpijs, sic in pede à metatarsi ossibus pertinent musculi sed musculosa potius congeries & moles, quam minus exquisitè distinguere ac separare liceat. Nec parum vniuersam hanc pedis contractionem iuuat gracilis ille per totam plantam extensus cutique obnatus (quem plantarem propterea dicemus) palmari manus respondens.

Extendunt autem quatuor quidem digiti musculo vnicò ab externa summa tibia ad ipsos quadruplici tendone pertinente. Pollex autem alio sibi proprio à media ferè fibula enato. Adducunt etiam intrò quatuor digitos exigui quatuor musculi ex calcis ossæ deriuati & per plantam ad illos ducti: pollicemque alius externo attentus lateri. At postremò abducuntur extrà alijs in superiori pedis parte ex tarsi ossibus in pollicem tresque proximos digitos distributi (qui flexioni quoque simulantur non parum) & peculiari quodam ab externo calcis latere per externum pedis latus in minimum inserto digito.

DE VNGVIBVS.

CAPVT LIIII.

Æterùm tum manus tum pedis supremis digitis adiecti vngues sunt; substantiæ mediæ inter cartilagine & ossa, cartilagine durioris at mollioris ossæ.

Cum enim tum ad firmandas & communiendas digitorum extremitates velut carnis propugnaculum pertineant, vt in 4. lib. de part. cap. 10. Aristoteles scripsit: tum ad manuum apprehensionem iuuandam: mollis quippè caro cedit, reflectitur, & subuertitur duorum incursum corporum: eos quidem non prædura ossi substantia consistere oportuit, quoniam & ad apprehendendum & continentium non flexerentur; & facile rumpentur, nihil omnino cedentes; duraque à duris labuntur: ea tamen durior, quam cartilago, esse debuit, quo firmior apprehensio esset lætiore minor. Propterea neque superiores neque inferiores digitorum summitatibus vngues esse oportuit. Qui enim superant, minutas res, vt pilum, non apprehendunt. Si verò ad extremos non perueniant digitos infirmior est ad apprehendendum caro.

Vnguis 10. modo. Nugatur autem Galenus, cum in primo libro de partium usu cap. 8. Aristotelem reprehendit, qui vngues affirmans instar propugnaculi factos fuisse, haud satis exposuerit quale propugnaculum hoc esse natura voluit, an aduersus frigora, vel calorem, vel vulnerantia, vel quasiantia. Magis ipse reprehendendus est, qui solum apprehensionis usum agnouit. Quippè manus propria est apprehensio, non pedis, cuius tamen digitis præfixi sunt vngues: neque animalibus omnibus communis, quæ vngues aut vngulas habent; sed solius hominis, aut perpaucorum certè animalium. Itaque non generalis, sed specialis is usus est: quemadmodum & scalpere, & mundare, aut excoriare, & vellicare, & diuellere, & siquid est aliud eiusmodi; & in bestijs quibusdam rapere, defendere sese, aut lædere. Generale omnibus propugnaculum est; non aduersus frigora aut calorem, sed aduersus duriorum ac lædentium corporum incursum, à quibus extrema illa partes lædi potuissent, si molles profus fuissent. Argumento illud est, quòd equorum vngulis etsi præduris ferreæ quoque adduntur soleæ quarum sanè alius, quam propugnaculi aduersus hæc iniurias, non est usus. Eiusmodi quidpiam prouida quoque animalibus plerisque natura parauit.

Cur em. uentur. Eandem ob causam curuantur gibbæque constant superficie: non solum quòd rotundam sequuntur digitorum formam; sed etiam quòd hæc figura ad resistendum iniurijs sit firmior.

Vnde oritur. Empedocles ex neruis eos per congelationem credit nasci. Et Hippocrates in libro de principijs, & libro de natura pueri, ex ossibus & neruis deducere usus est Aristoteli ex cute potius; vt & pilos, & cornua, libuit deriuare in secundo libro de animalium procreatione cap. 4. Colorem namque cutis imitantur, & alba & magna & vario modo diuersa pro colore cutis redduntur. Nam & quotidie crescunt & usu teruntur & excremento ab ossi & neruorum nutrimento diuerso renouantur.